VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za cínovými doly a kyselkou do Nového Města pod Smrkem

GPS souřadnice: 50.9261003, 15.2304735

Praktické informace

Délka trasy: 6 km

Obtížnost: Středně těžká trasa, která vede v první části výletu do mírného kopce. Výlet je sjízdný s terénním kočárkem. Kola také projedou. Pejskům se bude líbit moc.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Přibližně 140 km ujedete za necelé dvě hodiny. Pojedete po D10 do Turnova, pak po dálnici až do Liberce. Za ním na sjezdu 17 pojedete směr Raspenava a Nové Město pod Smrkem. Vše je dobře značeno.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Na Mírovém náměstí je parkování zdarma.

Městské muzeum Nové Město pod Smrkem

Otevírací doba:
po 9-11/ 13-16, ut 9-11:30 / 13:30 - 17 / st 13-15 / čt 9-11:30 / 13:30 - 17

Vstupné: 10 Kč

WC: U muzea a také u občerstvení U Spálené hospody.

Možnost občerstvení: V restauracích kolem Mírového náměstí a také na rozcestí U Spálené hospody.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Jizerka, Frýdštejn, Kalich, Sychrov, Frýdštejn a Vranov, Kozákov, Hrubý Rohozec.

Trasu pro vás prošla, popsala a hravými úkoly opatřila Lucie Nachtigallová.

Výlet testovali: sourozenci Vojtěch, Filip a Lukáš z Bílého Potoka a kamarádky Nela a Alžběta z Voděrad.

Postřehy dětí:
Vojtíšek (9 let): „Nejlepší byla hrobka, skoro jako v Egyptě.“
Filípek (7 let): „Chytil jsem pulce na Perlíku. Pak jsem je musel pustit“
Běta (15 let): „Moc se mi líbila nádrž Perlík. Koupali se v ní nahatí chlapi, tak jsme raději šli rychle ke kyselce.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do města v nádherné přírodě Jizerských hor – do Nového Města pod Smrkem. Po staletí se zde těžil cín, ze země vyvěrá léčivá kyselka a všude kolem je nádherná příroda. Provedeme vás kolem památek, ukážeme krásnou vodní nádrž, skryté studánky i nádhernou hrobku.

Město ve Frýdlantském výběžku také znají všichni milovníci horských kol. Na úpatí Smrku láká ke svezení síť singltrekových stezek, vůbec první síť speciálních tras pro terénní cyklisty, která byla v Česku vytvořena.

Výlet vznikl s laskavou podporou, pomocí a dotací Nového Města pod Smrkem a díky tomu je pro všechny výletníky zdarma. :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, dnešní výlet povede chviličku do kopce, ale slibujeme, že bude stát za to. Pokud bude vedro, můžete se vykoupat na trase hned několikrát. Kromě toho budete hledat schovaná písmenka a obrázky na domech a sochách a možná objevíte i nějakou stovky let starou štolu, ve které se kdysi těžil cín. Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do Infocentra v Palackého ulici 276, dostanete za ni dáreček.

Mapa výletu

Za cínovými doly a kyselkou
do Nového Města pod Smrkem
KOSTEL SV. KATEŘINY
PAMÁTNÍK G. MENZELA
START CÍL
MUZEUM
TEXTILANA
KŘÍŽ
KLINGEROVO MAUZOLEUM
ŠIKMÝ KOMÍN
STUDÁNKA
U SPÁLENÉ HOSPODY
KYSELKA
1
2
3
4
5
6
7

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujeme na Mírovém náměstí uprostřed města, kde začíná a končí náš výlet.

Rozhlédněte se kolem. Jak se vám tady líbí?

Vyhledejte výrazný zelený dům s nápisem *KEBAB A PIZZA*, podle kterého se budeme orientovat. Pokud ho máte za zády a před vámi je náměstí, tak se vypravíme směrem doleva.

Vznik Nového Města pod Smrkem souvisí s těžbou cínu a dalších barevných kovů v okolí. Udává se, že bylo založeno roku 1584 Melchiorem z Redernu. Již o několik let později bylo městu uděleno právo horní a hrdelní, dále se zde mohl konat každý týden trh a městu byl přidělen znak.

Vidíte ho někde kolem sebe? Zatím ne, ale v průběhu cesty ho několikrát potkáme a obrovský ho pak uvidíme na budově městského úřadu na konci výletu.

Na znaku uvidíte modrý štít, stříbrná osmiramenná kola (znak pánů z Redernů) a hornické insignie – kladívko a mlátek.

Zkuste nedaleko zeleného domu najít na růžovém domě madonku s Ježíškem. Kdo jim klečí u nohou?

Pod soškou je číslo popisné. Sečtěte všechny číslice.

1. **Napište výsledek do doplňovačky.**

Šachovnicový půdorys města s centrálním čtvercovým náměstím dodnes prozrazuje, že vznikalo podobně jako řada saských horních měst podle jasně daného stavebního plánu. Podnětem k jeho vzniku byly rudné žíly železa, a především cínu, objevené v blízkém okolí. Těžba barevných rud skončila v 17. století, a tak se místní obyvatelé začali živit jinými způsoby. Jak? Dozvíte se.

Stojíme v rohu náměstí a vydáme se z něj doleva po modré turistické značce. Máme tady ovšem jeden těžký hledací úkol. Je tady někdo, komu se podaří najít na domě úl a dvě včely?

Vy jste ale šikovné děti! Jeden Bystrozraký vedle druhého.

Jak se jmenovali pohádkoví kamarádi Bystrozrakého? A kterou princeznu pomáhali zachránit?

Hotovo? Tak můžeme vyrazit po modré turistické značce ulicí Husovou. Jdeme za komínem a zastavíme se až u naučné tabule s názvem *Novoměstský potok.*

2. **Opište první slovo souvislého textu.**

(pokud je ve slově písmeno CH, napište ho do jednoho políčka)

Náš výlet bude zčásti kopírovat zdejší naučnou hornickou stezku, která nás seznámí se životem v této části Jizerských hor v 16. a 17. století, s rozvojem řemesel a průmyslu, s těžbou železné a cínové rudy v okolí Měděnce a Rapické hory, s lesy a lesním hospodařením a se zvířaty i rostlinami Jizerských hor.

Najděte kříž s Ježíšem a přečtěte čtyři písmenka nad ním. Víte, co tato písmena znamenají?

Říkáme to na našich výletech tak často, že věříme, že si to už všechny děti navždy pamatují. :)

Nápis INRI je zkratkou latinského *Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum*, česky *Ježíš Nazaretský, král židovský*. Nápis bývá na krucifixech a jiných zobrazeních ukřižovaného Ježíše Krista.

Z čeho si myslíte, že je kříž vyroben? Myslíte, že z cínu? Toho tady totiž bylo (a možná stále je) pod zemí hodně…

První zmínka o cínu na severu Jizerských hor je z roku 1576, kdy udávají písemné zprávy vypuknutí „cínové horečky“. Frýdlantská vrchnost tehdy pozvala horníky z Krušných hor a Tyrolska a podle jednotného plánu bylo v roce 1584

vybudováno Nové Město. Výnosy dolů nebyly nijak mimořádné, a tak z desítek jam otevřených v prvopočátcích, zůstalo jen několik málo dolů.

V letech 1587 až 1652 byla těžba v kopcích u Nového Města ve svém vrcholu. V té době průměrná roční těžba činila 125 centýřů (stará váhová jednotka odpovídající přibližně 50 kg) cínu.

A máme tady rovnici o jedné neznámé. Když je jeden centýř 50 kg, kolik kilogramů je 125 centýřů? Kdopak to zvládne spočítat nejrychleji… Bez kalkulačky na mobilu samozřejmě. :)

Cín býval v minulosti velmi cenným kovem, vyrábělo se z něj nádobí, lavory a konve na mytí, hračky i třeba medaile nebo různé „sakrální“ předměty.

Víte, co znamená sakrální? Bohoslužebný nebo chrámový. Takže šlo o předměty, které se používají v kostelech.

Nejvíce rudy se vydobylo z důlních děl *Bohatá útěcha, Erasmus, Beránek Boží, Blažená bohatá útěcha, Nebeské vojsko a Rapold*. To jsou názvy, že? Skoro až básnické! Ale o žádnou poetickou práci se nejednalo, byl to spíš boj s horninou.

Kolem dolu *Nebeského vojska* dnes půjdeme, tak si můžeme tu poetiku či boj s přírodninou zkontrolovat.

Před sebou vidíte komín. Všimněte si, že je nakřivo. Tuší některý z tatínků, proč tomu tak je? My máme teorii, ale zároveň nejsme žádní stavitelé, takže si ji pro jistotu necháme pro sebe.

Procházíme kolem hotelu, který má v názvu ukryt také jeden nerost. Jaký to je? Věděla by maminka jeho chemickou značku? :)

Napravo najděte modrou značku na mohutném stromě. O jaký druh stromu se jedná?

3. **Napište lidový název stromu.**

Je to krásný strom, na jaře jeho květy vypadají jako lucerničky, plody na podzim zase dělají radost učitelkám výtvarné výchovy.

Rozhodně to však není stejný strom jako v aleji, do které vcházíme.

Jaké stromy tvoří alej?

Školku – pro změnu vánočních stromečků – zase můžete vidět na levé straně. Inu, i název místa napovídá, že jste v lesním království.

Před sebou vidíte velkou horu. Víte, jak se jmenuje?

Nejvyšší hora Jizerských hor se jmenuje Smrk a leží na státní hranici s Polskem. Tipli byste si, jak je vysoká? Zamyslete se a dejte tipy. Kdo bude nejblíž, může zkusit odpovědět na naši další otázku. 3, 2, 1…

Smrk je vysoký 1124 m.

A proč se jmenuje Smrk? To je jasné, že?

Přibývání obyvatel si už před stovkami let žádalo velkého množství dřeva. Zdejší lesy tak dostávaly dost zabrat. Pořádek v lesním hospodářství zavedl až tereziánský patent (tedy nařízení, které vydala císařovna Marie Terezie) ve 2. polovině 18. století. Přikazoval zpětné zalesňování vytěžených ploch. Změnila se však původní skladba dřevin. Původní jizerskohorské lesy byly jedlové. Nová výsadba však byla výhradně z rychle rostoucího smrku, jehož semena pocházela z jiných oblastí a zdejšímu drsnému klimatu se těžko přizpůsobovala.

Ke špatně zvolené výsadbě se později přidal i škodlivý vliv imisí z hnědouhelných elektráren, který způsobil v minulém století ekologickou katastrofu. Z toho všeho se místní lesy dodnes vzpamatovávají.

Smrky jsou statné, rychle rostoucí stromy s úzce kuželovitou korunou, které dorůstají výšky 50 metrů.

Kolik členů vaší rodiny by si muselo vlézt na ramena, aby dosáhlo pro šišku na vrcholu takového smrku?

Smrkové dřevo má široké využití v tesařství na výrobu krovů a dřevostaveb, ve výrobě papíru, hudebních nástrojů, v

energetice jako palivo. Smrková pryskyřice byla dříve těžena pro výrobu kalafuny, terpentýnu a bednářské smůly. V nábytkářství patří dnes mezi nejpoužívanější dřeviny. Hodí se zejména do stylových interiérů, často se používá na výrobu dětského nábytku (palandy, postele, stoly) a je ideálním materiálem pro nábytek na chaty a chalupy.

Za jakého stromu máte doma nábytek vy? Ikea není žádný strom, Péťo! :)

Před sebou vidíme parkoviště, občerstvení a také rozcestník turistických cest. Nacházíme se *U Spálené hospody*.

Najdete na šipkách druh nábytku? A místo, u jehož názvu, když odstraníte háčky a jedno písmeno, tak vznikne část těla, kterou nesmíte říkat? :)

Tak tohle slovo do tajenky nedáme!

Další písmenko si vyzvedneme u vodní nádrže Perlík, ke které se dostanete po pěšině a zelené značce napravo.

Výstavba nádrže Perlík začala v roce 2020 a Lesy České republiky ji dokončily v dubnu 2024. Projekt *Vracíme vodu lesu* přinesl do oblasti nejen nový ekologický prvek, ale i zajímavé výletní místo. Prostorná nádrž má hlavní a boční hráz dlouhou 164 metrů. A právě kvůli kamenitému a propustnému podloží těsní celou zátopu i s hrází bentonitové matrace. Tato technologie odlišuje Perlík od jiných obdobných lesních nádrží.

Krásná, že? Kdo se vykoupe?

Na lávce najděte červeno-bílou cedulku. Co je tady zakázáno?

Nádrž pomalu obcházíme, a to tak, že ji máme po levé ruce.

Zkuste najít napravo od vody zarostlý skokanský můstek. Ten zde byl již v meziválečném období. Po 2. světové válce byl obnoven až v roce 1963 v kategorii K20. Využívaný byl především dorosteneckými závodníky. Dnes jsou v místě pouze pozůstatky základů.

Nedaleko od nádrže v kopci nad ní také můžete vidět *Přírodní památku Pod Smrkem*. Jedná se o malou oblast jedlobukového lesa, která reprezentuje ukázku původního porostu v Jizerských horách.

Pěšinka a potok nás přivedou na rozcestí.

Najděte strom s modrou značku a dírou, co vypadá jako číslice 8.

Naše okružní cesta pokračuje doleva. Můžete si ovšem na 10 minut odskočit i doprava – za kyselkou. Vřele doporučujeme. Osvěžíte se, a navíc uvidíte sluje.

Odbočka za kyselkou:

Za minerálními vodami se nemusíte vydávat jenom do vyhlášených českých lázní. V lese poblíž města pramení novoměstská kyselka, která prý v minulosti uchránila zdejší občany před morem. K prameni kyselky vede příjemná nedlouhá cesta. Kyselku prý objevil kovář Johann Nepomuk Legler roku 1780, když šel z práce domů tímto údolím.

Novoměstská kyselka je jedním z mála zachycených přirozených vývěrů, kde můžeme ochutnat kyselku jinou, než jsou západočeské. Výtokovou trubku kryje altán.

Kyselka je perlivá, málo mineralizovaná a středně železnatá. Má výbornou osvěžující chuť a jen slabý pach po síře a železu. Ten se ztratí asi po třech dnech uložení v lahvi. Díky vysoké perlivosti a malé mineralizaci vydrží v lahvi velmi dlouho úplně čirá.

Je jen na vás, zda si procházku prodloužíte, tak či tak se držíme modré turistické značky. Buď rovnou pokračujeme směrem k občerstvení a vyhlídce, nebo se sem od kyselky za 20 minut vrátíme. Každopádně se sejdeme u občerstvení, kde na vás u naučné tabule o zámcích čeká další otázka.

Nedaleko od tohoto místa také můžete nalevo u potoka vidět zasypaný vchod do známé štoly. Jedná se o jeden z nejstarších a nejbohatších dolů (těžený povrchově i podpovrchově), dnes z větší části zavalený. V 15 metrů dlouhé a cca 8 metrů široké štole Nebeské vojsko *se těžily cínové rudy v letech 1582 až 1642. Vchod do štoly je v současné době zamřížovaný.*

Znáte nějakou pohádku, ve které se vyskytují skřítci, kteří kutají v dolech? Říká se jim permoníci. O těch mi žádnou pohádku neznáme, zato o trpaslících ano. A znáte ji určitě i vy! :)

Jakou písničku si zpívali?

Hej-hou, hej-hou a trpaslíci jdou,
a zpíváme si vesele,
hej-hou, hej-hou.
Hej-hou, hej-hou,

když máme starost zlou,
vždy vrásky z čela
vymaže, hej-hou, hej-hou.

Teď to bude hodně těžká otázka. Dokážete všechny trpaslíky vyjmenovat? Můžou vám pomoci všichni členové rodiny… I tak to bude fuška. Takže: Prófa, Stydlín, Rejpal, Kejchal, Dřímal, Štístko a Šmudla. :)

A vzpomenete si, na co se královna ptala kouzelného zrcadla?
Ano, dotaz zněl: *„Zrcadlo, řekni, kdo je v zemi zdejší nejhezčí a nejkrásnější?“* Nebo tak nějak. Samozřejmě si to už nikdo nepamatuje přesně.

Už jste u občerstvení a u tabule? V jejím názvu jsou dva zámky. Jeden se jmenuje Czocha.

4. **Jak se jmenuje druhý zámek?**

Od parkovitě scházíme po asfaltové neznačené stezce asi 100 metrů z kopce, za lesíkem břízek pak odbočíme do luk doprava a napojíme se na hornickou naučnou stezku.

A než dojdeme k posedu a k výhledu, tak si k těžbě ještě něco málo řekneme.

Všechny doly byly rozděleny dle horního práva na 128 kuxů, z nichž osmina náležela vrchnosti, šestnáctina městu (to z ní platilo školy, faru a kostel) a zbytek byl prodán zájemcům, převážně cizincům z Lipska, Berlína, Norimberka a dalších měst. S příchodem třicetileté války těžba upadla a po válce se již nevzpamatovala. Redernové z Réderu opustili své panství a s nimi z náboženských důvodů emigrovala i většina horníků. Radní Nového Města pod Smrkem se několikrát pokoušeli těžbu opět rozjet, ale tato snaha se minula účinkem. Tak alespoň udržovali několik dolů v provozu (i za cenu prodělku), aby město nepřišlo o výsady horního města, které skýtaly měšťanům nejednu výhodu i finanční prospěch. Hrstka horníků v dolech u Nového Města pracovala až do roku 1845. O tři roky později poslední horník umřel. Tím definitivně skončila hornická činnost na severu Jizerských hor.

Jak taková těžba cínu vypadala? Byla to dřina! Havíři museli nejdříve vleže vyrazit úzké a nízké kutací štoly, které postupně rozšiřovali, na bohatých úsecích pak vysekávali komory. Narubanou horninu přenášeli v dolech v mělkých dřevěných neckách nebo na zádech v proutěných koších či v pytlech z kůže. Až o mnoho let později ji převáželi po kolejích ve vozících zvaných hunty. Vytěžená ruda se na povrchu třídila, drtila a propírala. Pomáhaly i ženy a děti horníků. Již v malých zrnech se vozila do hutí, kde se vážila, pražila a tavila v malých pecích. Teprve po všech těchto úkonech mohli středověcí hutníci nalít cín do připravených forem, nechat ho vystydnout a vyklopit jako bábovičku.

Pokud máte štěstí na počasí, tak pohled z luk na město je nádherný!

Odpočinout si můžete třeba na kraji lesa u dvou břízek.

Nedaleko od nich je studánka pana Pecha. Najdete ji?

5. **Jak se jmenuje profese, kterou pan Pecha vykonával?**

Od studánky se vraťte na pěšinu a zkuste najít i zbytky jeho domu. Pan Pecha byl v roce 1933 postřelen při lovu a zemřel.

Ale když jsme u té jeho profese. Jaká zvířátka si myslíte, že ve zdejších lesích potkáte? Vyjmenujte jich alespoň 5.

Ze zajímavých druhů tu už asi 20 let hnízdí sokoli. Víte, že sokol je nerychlejší zvíře na světě?

Při útoku na kořist sokol přitáhne křídla k tělu a střemhlavým letem v podstatě padá na kořist. Při tomto střemhlavém letu

díky skvěle aerodynamicky tvarovanému tělu dokáže překonat rychlost 300 km/h v hodině, některá měření dokonce udávají rychlost až 400 km/h.

V Jizerkách se občas vyskytují také vlci, i když zatím bez nápadných stop. A pak je zde tetřívek! V České republice je jen málo lokalit, kde se populace tetřívka ještě udržela. A zrovna Jizerské hory jsou jednou z nich.

Tetřívci mají složitý rozmnožovací proces. Slepička je plodná jen jeden týden v roce. Když jsou při páření vyrušeni, tak už se k sobě nevrátí, nedojde k páření, a tím pádem ani k zahnízdění. A populace tetřívků se dál oslabí. K tomu, aby se námluvy tetřívků překazily, stačí pouhá přítomnost člověka. Problém je tak často s fotografy, kteří se snaží naparujícího se tetřívka na tokaništi zachytit. Jenže stačí i zvuk závěrky fotoaparátu nebo neopatrný pohyb fotografa v úkrytu… A tetřívci se vyplaší, odlétnou, a tím přijdou o cenný den k páření. Že by slepičku okouzlil jiný tetřeví kohoutek, je nepravděpodobné.

Takže kdybyste náhodou viděli tetřívka, potichoučku zmizte! :)

Pokračujeme ještě o 200 metrů dále, pak odbočíme doleva a scházíme k silnici, jak nám to ukazuje naše mapička. Nalevo jsou voliéry plné papoušků, ale také nebezpečně vypadající hafani.

Nejděte páva, bažanta a volavku!

Vyjdeme v ulici Liščí. Jak jste si mohli přečíst před chvilkou, v těchto místech bývala farma stříbrných lišek. Zanikla po druhé světové válce a lišky se rozutekly po okolí. A je to tak dobře. My nošení kožešin nepodporujeme! :)

Věděli byste, která pohádková postava měla ráda hrachovou kaši? Byl to chlapeček, co ho unesla liška. Jak se jmenoval? Znáte říkanky z této pohádky? Vzpomenete si na nějaké?

Jak přemlouvala liška chlapečka?

A jak vylákali babička s dědou lišku z nory?

Budulínku, dej mi hrášku, povozím tě na ocásku! Pojedeme po lavici, pojedeme po světnici.

nebo

Máme doma housličky a pěkný bubínek, jsou tam čtyři lištičky a náš Budulínek.

Máte tuhle pohádku rádi? Kterou pohádku o zvířátkách máte nejraději? My máme rádi Ferdu Mravence.

Přicházíme k silnici zvané Celní, protože vede na hranici. Zde si můžou unavení jedinci odpočinout a ti odpočatí vyrazit doprava na hřbitov. Proč?

Již jsme si říkali, že les a stromy byly pro zdejší oblast mimořádně důležité. Na zpracovávání dřeva z lesů navázala zdejší průmyslová textilní výroba v 19. století. Významnou osobností, se kterou je svázáno období největšího rozkvětu města a okolí, byl textilní průmyslník Ignác Klinger. Z jeho období pocházejí významné budovy, jako jsou například městské lázně s bazénem, sokolovna, rozhledna a turistická chata na hoře Smrk, kterou nechal vybudovat. My se teď půjdeme podívat na místo, kde je pohřben. Troška funerální turistiky nikomu neuškodí, že? Zvlášť když je svázána s krásnou architekturou.

U hlavní silnice z Nového Města pod Smrkem k hranicím s Polskem leží hřbitov s impozantním **mauzoleem rodiny Klingerů**, zakladatelů zdejších textilních továren. Mauzoleum nechali postavit roku 1901 potomci zakladatele textilního podniku. Objekt tvoří jedno nadzemní a jedno podzemní podlaží. V podzemní části stavby jsou uloženy ostatky Klingerovy rodiny. Ceněné jsou obzvláště původní pískovcové obložení a vnější kamenická výzdoba budovy. Stavba je významnou památkou, jejíž vzory lze nalézt v italské architektuře.

Až si mauzoleum prohlédnete, vraťte se k „liškám“. Pak společně vyrazte po žluté turistické značce k vodě. Za 5 minut jste tam!

A kdo tedy byl pan Ignác? Ignác Klinger v roce 1862 postavil vlastní tkalcovnu a té se tak dařilo, že v ní od roku 1868 pracovalo 150 mechanických stavů. Rodina přikoupila dvě továrny v Mladé Boleslavi a během sedmi let je kompletně přestavěla na přádelny česané příze, v nichž pracovalo 1 300 zaměstnanců. Stejně jako v Novém Městě platila i zde firma zaměstnancům příspěvky do nemocenské pokladny, dělníci měli vlastní jídelnu, starobní a úrazový fond a firma pro ně

postavila řadové domy. Svoje továrny měl podnik rovněž v italských městech Terni a Prato. Mechanická tkalcovna ve městě Prato byla zřízena roku 1888 a měla 1 000 stavů. Obchodní zastoupení nechybělo ani v Americe. Mezi roky 1920 až 1935 vedl firmu Oskar junior. Během průmyslové krize ve 30. letech minulého století se ale přestalo dařit, a proto Oskar prodal firmu společnosti Lanex. Po válce byla zestátněna a stal se z ní závod Textilana Nové Město pod Smrkem. Po třiceti letech byl objekt darován městu. Dlouhá léta byla tato výjimečná stavba devastována a v letech 1987 se uvažovalo o její demolici. V Novém Městě pod Smrkem nakonec zůstal poslední výrobní závod, který byl schopný vyrábět celý sortiment světoznámé značky Textilana. Útlum výroby však i nadále pokračoval a v polovině srpna roku 2004 byla textilní výroba definitivně zastavena.

Žlutá turistická značka nás vede k vodě. Pokud je teploučko (a léto), můžete se zde vykoupat. Koupaliště má písčité dno a okolní pláže jsou travnaté. K dispozici jsou tu dětský koutek, hřiště na volejbal a plážový volejbal, kurty a občerstvení.

Hned u prvního rybníka je několik modro-bílých zákazových cedulek. Co říkají?

6. **Doplňte: ZÁKAZ .....**

Žlutá značka nás ulicí Plovárenskou vede zpátky k městu, kde nás čeká poslední dnešní zastavení – pozoruhodný **kostel sv. Kateřiny**. Dostanete se k němu z ulice Žižkovy ulicí Komenského.

Původní kostel se začal stavět jako luteránský roku 1607. Během třicetileté války zde ovšem probíhala rekatolizace, což vedlo k emigraci (odchodu) většiny obyvatel. V letech 1821–29 byl kostel nahrazen prostou klasicistní novostavbou, snad s využitím starších konstrukcí. Později byla zvýšena věž a provedeny další úpravy. Na hlavním oltáři je umístěn ústřední obraz z roku 1822 zachycující svatou Kateřinu.

Kostel obcházíme. Východně od něj je umístěn **obelisk pana Gottfrieda**.

7. **Jak se jmenoval příjmením?**

Pomník je vyjádřením vděku místních obyvatel faráři a botanikovi, který velkou část svého života strávil v tomto městečku. Herbáře, ve kterých G. Menzel zmapoval rostlinstvo Frýdlantska, jsou uloženy v Městském muzeu ve Frýdlantu.

Jdeme hledat stromy. Kdo najde *Lípu republiky*? A kdo najde památný buk lesní. Máte ho?

Které zvíře bylo u obou stromů namalováno?

Radostně si zařvěte jako ono. Klidně můžete – do cíle už to máme jen pár minut cesty.

Před kostelem stojí **socha svatého Jana Nepomuckého** z roku 1770. Spočítáme mu nad hlavou hvězdičky a za jeho zády projdeme do ulice Myslbekovy. Z té ovšem hned na dalším rohu odbočíme do Palackého. V ní stojí budova městského úřadu s obřím městským znakem. Vzpomínáte si, jak jsme si o něm na začátku výletu vyprávěli?

A znak tak trochu odkazuje i na vaši vyplněnou tajenku. V ní je totiž latinský název kovu, který se zde těžil. :)

Váš poslední úkol bude vyhledat v ulici městské muzeum.

Nachází se ve stejné budově jako městská knihovna a infocentrum. Jsou v něm trvalé výstavy *Příroda a zajímavosti Frýdlantského výběžku* a *Historie Nového Města pod Smrkem*. Pokud budete mít chuť, zajděte se tam podívat.

Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do infocentra v Palackého ulici a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

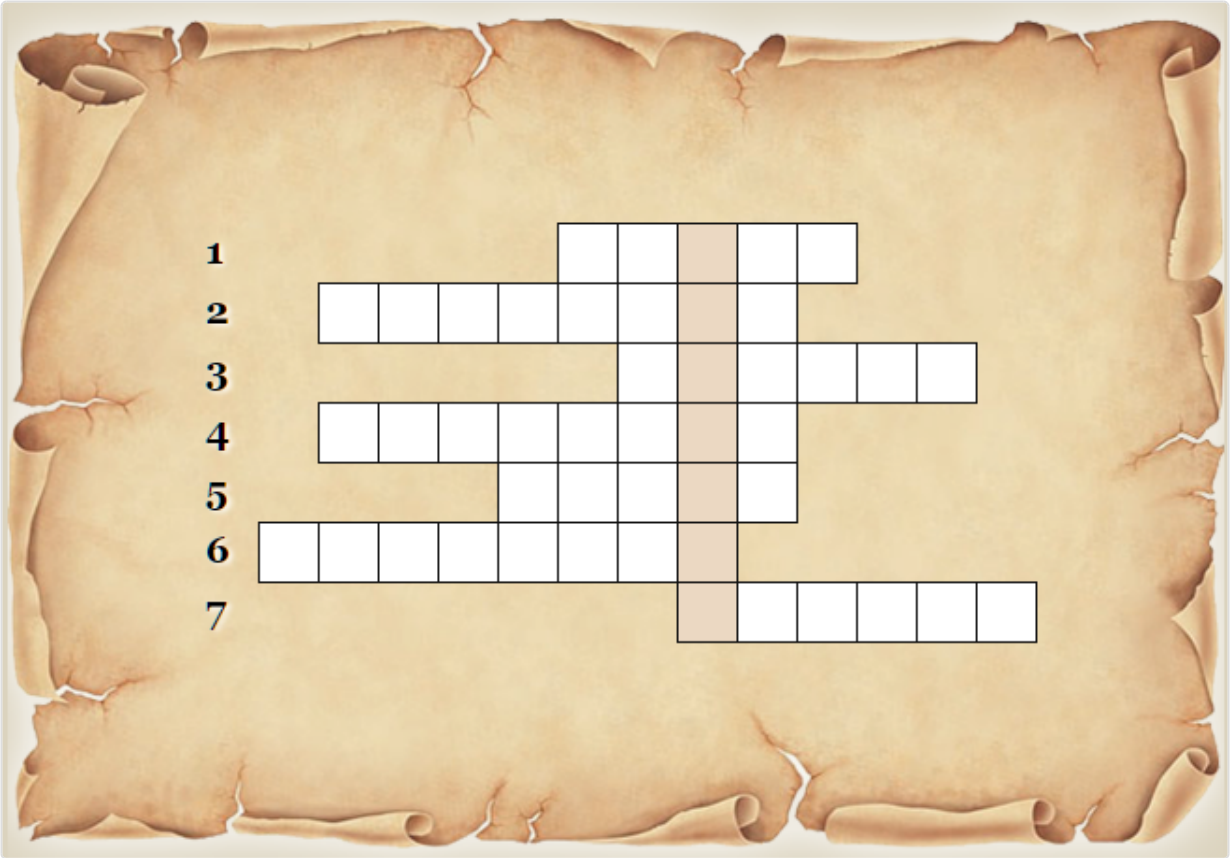
Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

Tip na závěr:
Jen pár minut chůze od náměstí roste vzácný strom – novoměstský křehovětvec. Najdete ho ve Švermově ulici u místní železniční stanice. Křehovětvec pochází ze Severní Ameriky. V Nové Městě pod Smrkem byl vysazen po první světové válce v době, kdy se roku 1919 pod názvem *Apollo* otevíralo zdejší kino. Chráněný strom je 9 metrů vysoký a obvod jeho kmene dosahuje 234 centimetrů.

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.nmps.cz/historie-mesta, www.speleolbc.cz, 7vlku.skauting.cz

Otázky k tajence

1. **Napište výsledek do doplňovačky.**
2. **Opište první slovo souvislého textu.**
3. **Napište lidový název stromu.**
4. **Jak se jmenuje druhý zámek?**
5. **Jak se jmenuje profese?**
6. **Doplňte: ZÁKAZ ……..**
7. **Jak se jmenoval příjmením?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06